

Gemeente van onze Heer Jezus Christus,

‘U doorgrondt mij’, begint de psalm. ‘Voor jou ben ik een open boek’, vertaalt iemand, ‘Iej kiekt deur mij hèn’, luidt de Twentse Bijbel. ‘Die mij door- en doorheeft’, schrijft Karel Eykman.

Dat we *gekend worden* als mens, als wie we zijn, heeft in deze Psalm altijd enorm aangesproken. *Kennen* en *gekend worden* heeft een zweem van intimiteit om zich heen. Zowel in het Hebreeuws als in het Nederlands van de Statenvertaling heeft *kennen* met *liefhebben*, met *gemeenschap hebben*, te maken.

Kennen is dus meer dan verstandelijk kennen, dan ‘weten’. Vêrder dan kennis en woorden gaan tederheid, aanraking en woordeloze blikken van verstandhouding tussen mensen. We kunnen niet zonder, het is wezenlijk voor ons. Precies daar - bij zulk woordeloos, niet rationeel elkaar kennen - zit ruimte. De ruimte die ons kan verbinden. Ruimte voor vermoeden, voor hoopvolheid, voor vertrouwen - aan *verstandelijk begrijpen* voorbij.

Ken je mij? Wie ken je dan? Weet je mij beter dan ik? vertaalt Oosterhuis in diezelfde ruimte op alternatieve wijze de strekking van deze psalm. Hij vráágt dat aan *iemand*. Er is dus contact, verbinding. Maar daarbinnen in die verbondenheid is een verwonderende ruimte voor de *onkenbaarheid*, de *onbevattelijkheid* van de ander. Simpel gezegd: wij hoeven elkaar niet uit en te na te *kennen* of te *begrijpen* om toch met elkaar verbonden te zijn.

Dat is ook waarom algoritmes zoveel schade aanrichten, we denken daarmee mensen te *kennen* door ze te *berekenen*. En precies waar dát nu allemaal misloopt, klinkt er - althans in verkiezingstijd - een sterke roep om nieuw vertrouwen, elkaar vertrouwen, om betrouwbaarheid van het ‘maatschappelijke systeem’ waarin we leven.

Die hele psalm 139 gaat over een *gekend worden* dat niét doelt op ‘ze mogen alles van me weten behalve m’n pincode’. En óók niet - religieus gesproken - terug wil naar de benauwende gedachte aan ‘God *ziet* alles’. Wat we dan tegenwoordig vervangen door overal camera’s op te hangen. En dan kijk je naar ‘Opsporing verzocht’ en dan hoor je 8 van de 10 keer dat de beelden van de criminelen ‘helaas onscherp zijn’.

En dan denk ik: het *is* ook een illusie dat we iets aan criminaliteit kunnen doen als we de daden en daders maar visueel ‘*registreren*’.

Juist dáár gaat het om het *kennen* waar de Psalm op doelt: iemands geschiedenis, wording, opvoeding, beweegredenen willen leren ‘kennen’ en hem voor onze *gemeenschappelijke* toekomst vertrouwen gunnen en voordeel van de twijfel - wat ik niet ‘soft’ bedoel - maar in de zin van *ruimte* geven aan een mens. Om een eigen plek te vinden, zichzelf te vinden temidden van anderen - waartoe hij ook door de goede God op deze aarde in dit leven is *gewenst*.

Gekend worden als *erkenning* dat je er mag zijn, dat dit leven ook voor jou bedoeld is. Dat jij met je talenten én tekortkomingen *welkom* bent op deze aarde, omdat je ‘Gods schepping bent in hart en nieren’¹, dat óók jóu toekomt ‘een hand op je schouder als je je opwindt, kwaad bent of diep bedroefd en dat niet wil laten zien’².

¹ Huub Oosterhuis, Psalmen Vrij 139

² Karel Eykman, Psalm 139

De psalm duikt in dat wonder van íeders bestaan, dat we allemaal *prachtmensen* zijn, ‘veelkleurig geweven (het staat er écht) dus in heel die diversiteit van hoe mensen zijn en zich voelen.

En de tekortkomingen - ach, Oosterhuis zegt het zo prachtig in de liedversie³: ‘Kan jij het hebben als niemand anders, dat ik geen licht geef, niet warm ben, dat ik niet mooi ben, niet veel, dat geen bron ontspringt in mijn diepte, dat ik alleen dit gezicht heb, geen ander. Ben ik door jou, zonder schaamte, gezien, aangenomen, door niemand minder?’ Zodat je aan het einde van een leven zou kunnen zeggen (uit dat gedicht ‘Wat ik gewild heb’): ‘... al het beschamende neem het van mij. En dat ik dit was en geen ander, dit overschot van stof van de aarde: dit was mijn liefde’.

En als u denkt: Ja, maar *wie ís* dat dan, *wie* ‘kent’ mij dan zo?’. Met die ruimte van gunnen, van positiviteit, van hoop en optimisme, *wie?* Dan wijst de psalm naar ons begin, naar onze geboorte - dat níét *wij* onszelf gemaakt en bedacht hebben, dat níét een algoritme, een berekening, een toevallige chemische samenloop ons hebben gemaakt tot mensen die kunnen *kennen* en *liefhebben*.

Nee, er is een *bron die ons verwondert*. Er is de gave van verwondering: dat we ons kúnnen verwonderen - d.w.z. voorbij de grens van ons kennen, weten en beheersen *ruimte* ervaren voor vermoeden en vertrouwen, voor een ànder iets gunnen, voor de kunst van het verwáchten.

Dat alles is het diepste van ons hart, van ons zijn, van ons bestaan - en het is er ook de oorsprong van. Die noemen wij ‘God’. Die is ons nabij, houdt ons met dit alles vast, hóudt daaraan vast, houdt ons bij die les en dráágt ons.

En dán wordt - in vers 19 - de psalmdichter *wakker*. Wakker uit de slaap waarin deze ‘droom’, dit visioen van de nabije God, hem zo verwonderde.

Het eerste besef als hij wakker is: ‘Ontwaak ik, dan nog ben ik bij U’. De droom is geen fantasie geweest.

En met dát voor ogen dringt de werkelijkheid zich keihard aan hem op. ‘Mooie gedachten jongen, maar kijk eens naar Oekraïne, naar al dat onrecht’?! En hij schreeuwt het uit: ‘God, breng toch de onrechtvaardigen om! Ik haat ze! Want zij haten Ú en uw bedoelingen met kwetsbare mensen, en daarom haat ik hén!’

Heel voorstelbaar, wie denkt het niet als je het journaal hebt gezien... Het is voor je gevoel zó tegen alles wat de goede God bedoeld heeft ín. Zo tegen rechtvaardigheid en humaniteit ín!

‘Zou ik niet haten wie ú haten’ - ja, terecht, zoveel onrecht is niet te verdragen. En toch is het niet de weg, het is niet zoals jij *gekend* bent. Onze psalmdichter lijkt ervan te schrikken. Stemt zó’n stemming van haat dan wél overeen met ons mens-zijn?

En dan knoopt hij weer aan bij - begint hij helemaal bij het begin: ‘Ach God, ja, doorgrond mij, ken mijn ambivalenties, ik ben toch niet óók op een doodlopende weg?’

Het is een tastend willen leren kennen, door je zélf te laten kennen. Je te geven aan verwondering, je ego los te laten, kwetsbaar te zijn - omgeven vóór en achter, door Gods liefde.

Moge het zo zijn - Amen.

³ Huub Oosterhuis, ‘Ken je mij’